

L'enunciat designa una 'suma de moneda, riquesa en moneda', usat generalment en pl. a partir d'una unitat monetària concreta. El significat més estès, usat ja des del s. XIII, és *diners*, de fet "plurale tantum" de *diner*, procedent del llat. DENARIU 'moneda d'argent romana' (< DĒNĪ 'cada deu', i aquest, de DECEM 'deu'), que, en època romànica, va adquirir diversos valors (una dotzena part del sou, etc.; veg. DCVB, DECat); la *i* anòmala de *diner* s'explicaria per influència del gr. DENARION, pron. *di-* (DECat).

Sous és el pl. de *sou* (9, 13), del llat. tardà SOL(I)DU, que va donar *soldo*, *sol·lo*, *soul* i, per pèrdua de la *-l* final molt velar, *sou* (cf. PAULU > *Paul* > *Pau*); el pas de L'D > *l* > *-ul-* és paral·lel al de CALĪDAS > *Caules*, *balda* > *baula* (cf. Coromines, 1971: 214-216). El seu valor, anteriorment al s. XIX, era d'una vintena part de la lliura o de 12 diners, 3 cèntims de pesseta, variable segons les regions.

Doblers és el pl. de *dobler*, del llat. DŪPLARIŪ 'que val el doble', i que, com a moneda antiga, valia 2 diners, una sisena part del sou, etc.; la var. mall. *dobbers* 73-82 és deguda al desgast i simplificació del mot pel seu ús freqüent.

Cèntims és el pl. de *cèntim* (s. XIX), manllevat al fr. *centîme* 'centèsima part d'un franc' (1793), format sobre *décime* ← DECIMUS (DECat), que va passar a 'centèsima part d'una pesseta'; en bal., dins el s. XIX, designava la centèsima part de l'antic escut (DCVB). *Quartos* és un manlleu al cast. ("Quartos. Se toma regularmente por el dinero en común" [1737], *Autoridades*); era una "especie de moneda de cobre que corre y passa en Castilla. Su valor actual es quatro maravedís" (ibídem).

Pessetes 34, 58, 104 és el pl. de *pesseta* que, per al DCVB, podria ser un der. de *peça* amb el suf. *-eta*

(< -ĪTTA), opinió afavorida per la pron. *pe[θ]eta* de poblacions aragoneses i catalanes frontereres amb Aragó; i, per al DECat, un manlleu al cast., on seria un der. de *peso* 'unitat monetària'.

Qüerns 161 és el pl. de *qüern* < **quasern* < llat. vg. *QUADERNU (cl. QUATERNU, de QUATERNI 'de quatre a quatre', der. de QUATTUOR); com a unitat monetària antiga equivalia a un quart de real de maravedís, i dos quarts de coure a 4 diners. Pronunciat *qüens* ha format en val. un singular *qüè* (cf. Martí Mestre, 2011).

Perres 125, pl. de *perra*, pres del cast. com a 'suma de diners'; el mot ('gossa') deu estar en relació amb l'animal que figurava a la moneda (cf. mall. *canet* 'moneda de cinc cèntims' pel lleó representat que s'interpreta com un *ca* 'gos').

L'alg. *monera* 85 és un manlleu al logudorès i campidanès *muneda* (cf. angl. *money*), amb rotacisme (< MONĒTA 'encuny' perquè la seca romana era al temple de *Juno Moneta*).

Calés 66, 120, 133 és procedent de l'argot gitano.

Al llarg de les enquestes han aparegut noms de monedes com *dorla* 11 (= 'dos sous'), *unça* 27, 53, 102, 145 (= '16 duros'), *doble de quatre* 32 (= '1 unça'), *xapó* 115 (= '10 cèntims').

En la distribució geogràfica notem un predomini de *diners* quasi total en el cat. peninsular, amb freqüent convivència amb el mod. *cèntims* i l'intrús *quartos*; la regularitat de *sous* en ross. i eiv. i de *doblers* i *dobbers* en men. i mall. respectivament.

Són mots normatius *diners*, *doblers*, des del DG₁, 1932; *sous*, des del DIEC₁, 1995; *cèntims*, des del DIEC₂, 2007.